

Занимљиво је како се конфликт у Грузији доживљавао у домаћој и светској јавности. Ратна дешавања у Грузији улила су нову дозу оптимизма Србима и Русима у погледу тога да је Москва коначно показала спремност да и оружјем брани своје виталне интересе, а истовремено су подстакли забринутост на Западу. Код нас су преовлађивали ставови о повратку Русије на светску сцену као значајне силе са којом више Запад не може да манипулише и чије ставове ће морати да уважава. На западу су најпре англосаксонски медији покренули једну антируску хистерију којом настоје да заплаше пре свега „своје“ али и цео свет новом „руском опасношћу“, што је, гле чуда, некако одговарало и републиканцима у предизборној кампањи на председничким изборима у САД. Светска јавност, иако под огромним упливом западних медија, није за сада претерано подлегла тој антируској кампањи.

КО ЈЕ У ПЛУСУ А КО У МИНУСУ

Међутим, кад се у потпуности сагледају сва дешавања око дејстава у Грузији и настале последице долази се до закључка да Русија заправо и није много профитирала у свему томе, а да би у перспективи могла бити и на губитку (нарочито ако Грузија и Украјина оду у НАТО). Није спорно да су морали реаговати на такву провокацију, но питање је колико им је и садашња позиција у Грузији донела позитивног осим, наравно, повратка националног самопоуздања. Иако је Русија показала себи, Западу и свету да је одлучна земља која је способна и да брзо и ефикасно војно реагује у свом окружењу, питање је колико у коначном скору има позитивних спољнополитичких поена.

Ствари стоје овако на терену: Након завршених оружаних дејстава Грузија је де факто у потпуности остала без контроле над Јужном Осетијом и Абхазијом. Руска Федерација их је напослетку признала. Дакле, Грузија је остала без Абхазије и Јужне Осетије. Са друге стране, Русија је остала без утицаја у Грузији, која је с њом прекинула дипломатске односе и иступила из заједнице независних држава. Овде је потребно додати да су Грузинци православни народ у коме постоје јака проруска осећања, па је чак и опозиција до овог конфликта била умерено проруски настројена. То готово сигурно више неће бити случај у једном дужем периоду. Стога је оваква војна авантура у коју је очигледно „навучен“ Тбилиси на крају испала најштетнија за ову кавкаску земљу, али и за грузијско-руске односе; што значи и за руске интересе у региону. Русија се потврдила као најјача сила каспијског региона, али је против себе добила један народ који је до сада кроз историју био изузетно везан за Москву (Русија је ослободила ову земљу од турске окупације, а у Русији постоји и велика грузијска дијаспора).

Русија је у изнудици морала повући радикалније потезе, јер је ово био изазов који се није могао игнорисати не само кад је у питању Грузија, већ и кад су у питању међународни односи. Разумљиво је што су после ефикасне војне акције одлучили и да признају независност ових двеју аутономних република, но питање је колико се тиме постигло, јер осим Русије њих није признао нико осим Никарагве. Дакле, то јесте удар по привиду међународног поретка који Америка укида промовишући „Косово као изузетак“, али поставља се питање какви су ефекти тог признања на дуже стазе. То у сфери односа са Грузијом ствара трајну препреку, док на међународном плану прави тренутно неугодну позицију Америци и њеном настојању да одржи илузију постојања међународног права и поретка.

Иако је Русија показала војну одлучност и ефикасност на дипломатском плану, није најјасније шта се жели постићи. Америка је извршила притисак на ЕУ која се дисциплиновала у „дипломатској акцији“ посредовања на релацији Москва – Тбилиси, али заправо са намером да спасу Грузију и да се Москва повуче. Чини се да је Москви било довољно што је показала војну одлучност па је спремна да иде и на компромисе са ЕУ, то јест да попусти пред дипломатским притисцима проамеричке дипломатије ЕУ. Разумљиво је и то да је Русији циљ да нормализује односе са ЕУ који су сада, под притиском САД, у одређеној мери нарушени, али је питање која је то мера попуштања која јој не би угрозила интересе у региону и смисао војне операције која је изведена.

Оно што је свима очигледно јесте да је Америка направила једну геополитичку штих пробу са својим човеком Сакашвилијем на Кавказу како би тестирала руску способност "одговора на изазове" које им упућује у предвечерје могућег напада на Иран. Вероватно су очекивали овакав или сличан одговор од земље која се сматра доминантном у том региону (чак и у „смутно време“ Бориса Јелцина). Деловало је то као ризична операција јер се ствар могла отети контроли при чему би се у Тбилисију могла очекивати и промена проамеричког режима, што би био једини начин да САД буде на трајном стратешком губитку у овом региону. Но, очигледно је да је тај ризик био сведен на разумну меру и као такав прихватљив за америчке геополитичке гејмере. Они су једноставно гурнули Русију пред незгодан избор – што год да уради може да буде лоше по њу – а то је неретко и суштина стратешких игара. Ако не реагује показате се слаба, а ако реагује биће приказана као агресор. Русија је вероватно свесна „стратешке навлакуше“ одлучила за оно што јој се у овом моменту чини као мање лоша опција.

Но, да се вратимо мало у прошлост. Након распада Совјетског Савеза 1990. и 1990. у Грузији је дошло до серије грађанских ратова између Грузина и Абхаза, Грузина и Осетина, као и између самих Грузина присталица првог посткомунистичког председника Звијада Гамзахурдије и Едуарда Шеварнадзеа, бившег совјетског министра спољних послова. Током 1992. руске снаге су успеле да збаце Гамзахурдију (блиског пријатеља

хрватског председника Фрање Туђмана), помогну Шеварнадзеов долазак на власт, поставе своје трупе на линије раздвајања између грузијских трупа с једне, и јужносетинских, абхаских, па чак и аџаријских са друге стране. Круна свега било је приступање Грузије Заједници независних држава. На територији Грузије су наставиле да постоје де факто три државе које нико није признао, али Грузија није имала контролу над њима. То су Абхазија, Јужна Осетија и Аџарија. Такво стање је потрајало до краја 2003. када су уз помоћ "ружичасте револуције" Американци на власт довели Михаила Сакашвилија, бившег Шеварнадзеовог министра правде. У пролеће 2004. Сакашвили је под контролу Грузије вратио Аџарију без јачег отпора. Ова аутономна република није наишла ни на подршку Русије. Односи Русије и Грузије су се полако али сигурно кварили све до августа ове године.

Америка је овим малим ратом добила доста поена, што наравно под утицајем једностране медијске слике није тако очито. Пре свега, уз помоћ медијске кампање скинула је Русију са трона моралног ауторитета и међународног арбитра који им, рецимо у Савету безбедности, смета код покушаја да прогурају на мала врата своје „изузетке“ попут Косова. Друго америчка спољна политика сада лакше може да преко Израела удари по Ирану по логици „ето видите то и Руси раде“.

Ту је као добитак и успешно дипломатско дисциплиновање ЕУ којом доминирају проамерички људи попут Саркозија који је покретао „европску“ дипломатску иницијативу око Грузије. Није без значаја за америчку политику и нови осећај несигурности и угрожености (спољнополитичке и енергетске) у неким европским круговима. Треће, и можда најзначајније, јесте то што се овим сукобом кваре или барем замрзавају на постојећем нивоу немачко-руски односи. А познато је да анлогсаксонска дипломатија скоро два века увек са највећом пажњом прати односе Берлина и Москве, па им се "пали лампица за узбуну" увек када они буду срдачни и пријатељски. Наиме, њихова геополитичка ноћна мора је оно што је некада и Фридрих Ниче предлагао – руско-немачки савез. Овим спољнополитичким поенима треба додати и један на домаћој политичкој сцени – „кавказки рат“ је добро дошао републиканцима у кампањи не само да би помогао њиховом кандидату на изборима већ и да би Америка добила, ново-старог, преко потребног стратешког противника.

ТИТОИСТИЧКА ПОСТМОДЕРНА

Па какво је решење било оптимално како за Грузију тако и за Русију, тако и за регионалну стабилност. Грузија већ годинама отцепљеним републикама нуди висок степен аутономије, отприлике као Србија Косову уз учешће у централним органима са

правом вета. Да је рецимо Русија предложила један уставни аранжаман Грузији који би гарантовао Осетији и Абхазији оно што је Косову нудила Србија, или чак оно што је Косово имало по уставу из 1974. верујемо да би све стране оствариле своје интересе (наравно и да се нечега одрекну). Грузија је могла бити конституисана по титоистичком уставу Србије из 1974 са две покрајине које су у потпуности самостално одлучивале о својим питањима и потом преко својих посланика у скупштини Србије о питањима целе Србије, а одлуке које су тако доносили важиле су само за ужу Србију. Пошто Грузија више није федерална јединица Совјетског Савеза овим републикама би требало омогућити и права на својеврсна дипломатска представништва.

Но, питање је да ли би Грузија, која никада као самостална држава није имала у саставу ове територије и која их је два пута војно изгубила, пристала на статус на који је пристала Србија 1974 године. Ипак, ово више говори о томе какав понижавајући је био положај Србије у титоистичкој Југославији но о реалном сагледавању своје позиције од стране политичког вођства у Тбилисију. Србија је, дакле, била у односу на Косово (давно пре његове окупације од стране НАТО-а) кажњена као да је војно поражена земља, иако су оба антифашистичка покрета у Другом светском рату била по свом саставу српска.

Постизањем оваквог или сличног флексибилног решења Грузија би вратила у свој састав Јужну Осетију и Абхазију, а Русија би као посредник и гарант овог решења добила велики утицај у Грузији и спречила њено клизање ка НАТО-у. Осетија и Абхазија би добиле мир и стабилност те нормализацију односа са Грузинцима. Тренутно стање не одговара готови ником у региону. Русија се морала војно ангажовати да би после тога трпела медијске ударе и дипломатске притиске од проамеричких политичара ЕУ, те да на крају прави не мале уступке. Дипломатски „кримски рат“ је реалност са којом сви рачунају, иако и Москва и Запад, свако из својих интереса говоре о буђењу руског медведа. Русији то одговара јер се тиме враћа самопоуздање нацији која је преживела понижавајуће деведесете, Западу, пре свега Америци, да би од Русије направили новог „баука“.

Највећи губитник је наравно Грузија која је од стране Американаца жртвована као пион у геополитичкој шаховској игри на Кавказу. Она је чини се трајно остала без доброг дела своје територије, без значајне инфраструктуре, са пораженом војском и изузетно угроженом економијом. Сада постаје изузетно зависна од помоћи САД (што је исто тако поен за Вашингтон) и вероватно ће морати ући у НАТО структуре, а при томе једва контролише и своју обалу.

Ко је још имао штету од овог „малог рата“ осим несрећних становника Осетије који су највише пропатили. Регион је исто тако оштећен јер је Тбилиси својим авантуризмом угрозио стабилност и мир на овом простору. Европска Унија је због овога морала поново под амерички дипломатско-медијски кишобран, а Пољска и буквално под

„антибалистички". Сукоб и криза на Кавказу су ограничили маневарски простор ЕУ (па и увек крхко јединство Уније), чак и оних кругова који нису под доминацијом САД. Нарочито су под ударом и паском, а о томе смо говорили, односи Русије и Немачке - што је вероватно и главни спољнополитички поен америчке политике. Но, велика стратешка игра се наставља, ствари се убрзавају (иако нисмо склони квазитеоријама о убрзавању историје) догађаји се смењују филмском брзином, а очекивано пуцање глобалног финансијског балона вероватно ће изазвати и ратну пуцњаву на Блиском истоку, а тада следи нова подела карата.